

SOMA. JIFUNZE. ELEWA.

UAMUZI WA MZAZI KUMPA CHANJO.

Kila mzazi anataka kujua hatari zinazoweza kutokea na manufaa ya kuwapa watoto wao chanjo, haswa wakati ambapo manufaa hayawezi kuonekana. Baadhi ya wazazi huchagua kutowapa chanjo kwa sababu hawataki kupatwa na hatari zozote. Lakini kuchagua kutompa chanjo mtoto wako hakukosi hatari. Huenda usijue kamwe mara ambazo mtoto wako ataambukizwa ugonjwa unaoweza kuziwa kwa chanjo na chaguo la kutompa chanjo linaathiri si tu mtoto wako, bali familia na jamii yako pia.

Hapo chini pana maswali ya kawaida na majibu kulingana na ushahidi kuhusu chanjo ya utotoni ili kukusaidia unapofanya uamuzi wa chanjo.

■CHANJO NCHINI KANADA NI YA HIARI.

Chanjo si ya lazima nchini Kanada lakini kuna mikoa kama vile Ontario na New Brunswick, inayohitaji thibitisho la chanjo kabla ya mtoto wako kuenda shuleni. Wataalamu wanapendekeza kuwa watoto wafuate ratiba ya chanjo ya utotoni, inayotofautiana kutegemea na eneo unaloishi nchini Kanada. Ili kuona ratiba ya eneo unaloishi, Shirika la Afya ya Umma la Kanada linatoa huduma ya Zana ya Ratiba ya Chanjo: <https://www.canada.ca/en/public-health/services/provincial-territorialimmunization-information.html>

■RATIBA ZA CHANJO ZA UTOTONI ZA KANADA ZINAUNDWA KWA MAKINI ILI KUTOA ULINZI KWA WAKATI UNAOFAA.

Chanjo zinatolewa wakati wa umri mdogo kwa sababu watoto wachanga wako kwenye hatari zaidi ya magonjwa na wanahitaji kulindwa mapema iwezekanavyo. Kwa mfano, watoto chini ya miaka miwili wako kwenye hatari ya juu ya matatizo mabaya kutokana na ugonjwa

wa pneumococcal, unaoweza kusababisha maambukizi matatu mabaya, ikiwemo homa ya uti wa mgongo, kichomi na maambukizi ya damu. Mtoto wako anahitaji kupewa chanjo akiwa na umri unaofaa ili alindwe dhidi ya magonjwa mabaya akiwa kwenye hatari zaidi. Ni vyema kumpa chanjo mtoto wako kabla ya maambukizi ya magonjwa hatari. Kutokana na chanjo mchanganyo, mtoto wako anaweza kupata ulinzi dhidi ya magonjwa mengi tofauti kwa sindano moja.

■JE, RATIBA ZA CHANJO ZA UTOTONI ZINAUNDWA VIPI?

Pindi chanjo inapoidhinishwa kwa matumizi nchini Kanada, Kamati ya Taifa kuhusu Chanjo (NACI) inatoa mapendekezo kuhusu anayepaswa kupokea chanjo fulani. Wizara za afya za kila mkoa na himaya baadaye zinatimia mapendekezo haya kuunda ratiba zao za chanjo zikizingatia vipaumbele vya afya kwa watu wao.

■JE, WAKATI NA RATIBA YA CHANJO HUAMULIWA VIPI?

Wakati wa kila chanjo unalingana na wanasayansi wanaoamua umri ambao mfumo wa kinga ya mwili utatoa ulinzi bora baada ya chanjo. Pili, maelezo haya yamesawazishwa kwa hitaji la kutoa ulinzi kwa watoto mapema zaidi iwezekanavyo.

■SASA WATOTO WANAPOKEA CHANJO MBALIMBALI ZA MARA KWA MARA KWA WAKATI. JE, CHANJO NYINGI ZITAULEMEA MFUMO WA KINGA WA MTOTO WANGU?

Utoaji wa zaidi ya chanjo moja kwa wakati mmoja umefanyiwa utafiti vizuri nchini Kanada. Chanjo zinatoa kiwango kidogo sana cha bakteria au viini katika sindano hivi kwamba hakuna hatari ya kulemea mfumo wa kinga wa moto wako kwa kutoa zaidi ya chanjo moja kwa wakati mmoja.

■JE, CHANJO BADO ZITAFANYA KAZI IKIWA MTOTO WANGU HAZIPATI KWA WAKATI?

Chanjo nyingi za utotoni zinaweza kupewa umri wowote na mtoto anayekosa chanjo wakati wa sindano hahitajiki kuanza tena. Chanjo zinazotolewa bado zitafanya kazi na mtoto wako bado atakuwa na ulinzi. Lakini kuchelewesha chanjo kutamwacha mtoto wako kwenye hatari ya ugonjwa wakati ana uwezekano zaidi wa kukumbwa na matatizo.

Pia, mtoto wako hatakuwa na ulinzi bora dhidi ya ugonjwa mbaya hadi apate vipimo vyote vinavyopendekezwa za kila chanjo. Kila chanjo inaundwa ili kukinga dhidi ya ugonjwa mahususi. Baadhi yake zinahitaji zaidi ya kipimo kimoja ili kuunda kinga thabiti zaidi ya kumlinda mtoto wako, au kuongeza kinga, inayoweza kupungua baada ya muda fulani. Chanjo nyingine zinaweza kuhitaji vipimo vya ziada ili kuhakikisha mtoto wako amelindwa endapo kipimo cha kwanza hakikuzalisha kingamwili za kutosha. Kila kipimo kinachopendekezwa cha kila chanjo kwenye ratiba ya chanjo ya utotoni ni muhimu.

■KUNA KOSA GANI UKIFUATA RATIBA MBADALA, KAMA KUSAMBAZA CHANJO?

Watoto wanaofuata ratiba mbadala pale ambapo chanjo zinasambazwa au kuachwa nje wako kwenye hatari ya kupata magonjwa wakati chanjo zimecheleweshwa. Kwa mfano, baadhi ya magonjwa yanayoweza kuzuiwa kwa chanjo kama vile pneumococcal ya kichomi, pertussis (kifaduro) na varisela (tetekuwanga) zinasalia kuwa maarufu nchini Kanada. Kuchelewesha chanjo kunaweka watoto kwenye hatari ya kuugua magonjwa yanayoweza kuzuiwa.

■JE, UNASEMAJE KUHUSU DAWA MBADALA KAMA VILE HOMEOPATHIC NOSODES? JE, NI MBADALA ZA CHANJO?

La, kwa sababu nosodes hazizuii magonjwa. Canadian Paediatric Society na Health Canada zinaidhinisha ukweli huu uliohibitishwa. Homeopathic nosodes si mbadala za chanjo.

■NINAMJUA MTOTO ALIYEPATA CHANJO LAKINI BADO ALIPATWA NA UGONJWA. JE, HILO HALIONYESHI KUWA CHANJO HAIFANYI KAZI?

Chanjo zinafanya kazi kwa kuchochea mkabiliano wa kinga ya mwili hadi asilimia 98 ya muda. Hata hivyo, huenda ikatokea kwamba mtoto hatakuwa na mkabiliano unaofaa wa kinga ya mwili ya chanjo. Katika hali hii, chanjo itakupunguza athari ya afya ya ugonjwa ili mtoto augue kidogo tu. Hili ni kweli haswa kwa chanjo za influenza (mafua) na varisela (tetekuwanga).

■JE, KUNA MADHARA YANAYOTOKANA NA CHANJO?

Chanjo ni mkakati wa afya ya umma, na hakuna mkakati ambao unakosa hatari kabisa. Chanjo zimeundwa ili kuzuia magonjwa, lakini pia zinaweza kusababisha madhara na yanaweza kutofautiana kwa ukubwa. Madhara maarufu zaidi yanasemekana kuwa kidogo, kama vile homa, maumivu au 2 wekundu kwenye sehemu

uliyodungwa sindano. Madhara ambayo si maarufu sana na nadra yanasemekana kuwa mabaya na huenda yakawa tishio kwa maisha, kama vile mzio wa kiambato kwenye chanjo na kifafa.

Usalama wa chanjo ni kipaumbele na kuna sheria na kanuni zilizoweka viwango vya juu vya uundaji, usalama na majaribio ya chanjo. Kanada pia ina mifumo thabiti ya afya ya kusimamia na kuchunguza chanjo zinapowasili sokoni na kuuzwa kwa umma. Kwa mfano, madhara yote ya baada ya matumizi yanafuatilia nchini Kanada na Mfumo wa Ufuatiliaji wa Matukio Mabaya Kufuatia Chanjo wa Kanada (CAEFISS). Kanada pia ina mtandao wa ufuatiliaji wa magonjwa ya watoto ulio hospitalini unaojulikana kama Mpango wa Ufuatiliaji wa Chanjo ACTive (au IMPACT). Kwa maelezo zaidi kuhusu mitandao hii ya ufuatiliaji, tafadhali tembelea tovuti ya Shirika la Afya ya Umma la Kanada <https://www.canada.ca/en/public-health/services/immunization/canadian-adverse-events-following-immunization-surveillance-system-caefiss.html>

■CHANJO ZINAWENZA KUSABABISHA MAUMIVU NA HOFU. JE, KUNA KITU NINACHOWEZA KUFANYA ILI KUPUNGUZA MAUMIVU NA WOGA?

Ndiyo, kuna njia unazoweza kupunguza maumivu na wasiwasi wa mtoto wako kabla, wakati na baada ya chanjo. Wazazi wana jukumu muhimu la kuwasaidia watoto wao wakati wa chanjo. Ili kupata maelezo kuhusu jinsi unavyoweza kuimarisha hali ya chanjo kwa mtoto wako, tembelea <https://immunize.ca/pain-management-children>

JE, NI NINI KITAKACHOTENDEKA MTOTO WANGU ASIPOPATA CHANJO?

Ikiwa mtoto wako ataishi bila kuwahi kuwa kwenye hatari ya magonjwa yanayoweza kuzuiwa kwa chanjo, hakuna kitakachotendeka. Hata hivyo, endapo atakuwa kwenye hatari, kuna uwezekano mkubwa kuwa mtoto wako ataupata ugonjwa. Pia, kutompa mtoto wako chanjo kwa wakati kunaweza kumfanya mtu mwingine kuwa mgonjwa. Kwa mfano, mtoto wako pia anaweza

kueneza magonjwa kwa wengine ambao hawajakingwa, kama vile watoto wengine ambao ni wachanga sana wasioweza kupewa chanjo.

■JE, UWEZEKANO WA MTOTO WANGU KUWA KWENYE HATARI YA KUPATA UGONJWA UNAOWEZA KUZUIWA KWA CHANJO NI GANI?

Baadhi ya magonjwa sasa ni nadra nchini Kanada, hivyo uwezekano wa hatari ni mdogo, lakini magonjwa mengine bado ni maarufu kwingineko duniani. Mtoto wako anaweza kuyapata magonjwa hayo anaposafiri ng`ambo. Kwa mfano, dondakoo bado hutokea katika baadhi ya nchi za bara Asia na polio bado hutokea nchini Pakistani, Nigeria na Afghanistani. Ukambi, kichomi cha pneumococcal na mafua bado yanatokea kote ulimwenguni. Kutokana na ongezeko la usafiri, inawezekana kwamba magonjwa haya yatakuwa maarufu zaidi, haswa ikiwa watu wa kutosha hawatapewa chanjo.

■SABABU MUHIMU YA KUMPA MTOTO WAKO CHANJO.

Wazazi wote wanataka kufanya maamuzi yanayofaa kwa watoto wao na kuwalinda dhidi ya madhara. Kazi hii ina changamoto sana kuliko awal ikiwa ni pamoja na maelezo mengi tulio nayo karibu. Sayansi na historia zimeonyesha kuwa chanjo hufanya kazi ili kutulinda dhidi ya ugonjwa na sote tuna wajibu wa afya ya umma wa kulinda watoto wetu na jamii zetu.

ZANA HII INATOKANA NA ORODHA YA MAREJEO YALIYO HAPO CHINI.

Orodha hii ina tovuti na makala mbalimbali ya utafiti ambayo yana ushahidi na yanatoa mtazamo sawa kuhusu sayansi inayohusiana na chanjo za utotoni, kwa nini ni muhimu na jinsi zilivyoboresha afya ya watoto.

Tovuti

Taasisi ya Wataalamu wa Watoto ya Marekani. <https://www.healthychildren.org/English/Pages/default.aspx>

Mwongozo wa Chanjo wa Kanada. Usalama wa Chanjo. <https://www.canada.ca/en/public-health/services/publications/healthy-living/canadian-immunization-guide-part-2-vaccine-safety/page-2-vaccine-safety.html>

Chama cha Wataalamu wa Watoto cha Kanada. https://www.caringforkids.cps.ca/handouts/vaccine_safety

Taasisi ya Usalama wa Chanjo. <http://www.vaccinesafety.edu/>

Shirika la Afya ya Umma la Kanada. <https://www.canada.ca/en/public-health/services/publications/healthy-living/parent-guide-vaccination.html>

Makala ya Utafiti na Kauli za Msimamo

Chama cha Wataalamu wa Watoto cha Kanada. (2015.) Nosodes si mbadala za chanjo. Rieder MJ, Robinson JL, Kamati ya Chanjo na Magonjwa ya Kuambukizwa, Chama cha Wataalamu wa Watoto cha Kanada na Tiba ya Dawa. Afya ya Watoto na Watoto Wachanga 2015; 20(4):219-20. Inapatikana kwenye: <https://academic.oup.com/pch/article/20/4/219/2648896>

Glanz JM, Newcomer SR, Daley MF, et al. Uhusiano Kati ya Chanjo Limbikizi Iliyokadiriwa Mfichuo wa Antijeni Kupitia Miezi 23 ya Kwanza ya Maisha na Maambukizi Yasiyolengwa na Chango Kutoka Umri wa Miezi 24 Hadi 47. JAMA. 2018;319(9):906-913. Inapatikana kwenye: <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2673970>

Hinshaw A, et al. Taasisi ya Matibabu. Taasisi ya Kitaifa ya Sayansi. 2013. Ratiba na Usalama wa Chanjo ya Utotoni: Wasiwasi wa Wadau, Ushahidi wa Kisayansi na Tafiti za Siku za Usoni.

MacDonald NE na Law BJ. Mfumo wa usalama wa chanjo wa sehemu nane wa Kanada: Kitabu cha wahudumu wa afya. Wataalamu wa Watoto na Afya ya Watoto, 2017, e13-e16.

Offit PA, Quarles J, Gerber MA, et al. Kuangazia masuala ya wazazi: je, chanjo nyingi zinalemea au kudhoofisha mfumo wa kingamwili wa mtoto mchanga? Wataalamu wa Watoto 2002;109(1):124-9.

Offit P na Moser CA. Tatizo na Ratiba Mbadala ya Chanjo ya Dkt. Bob. Wataalamu wa Watoto Januari 2009 Juzuu 123: kurasa e164-e169. Inapatikana kwenye: <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/123/1/e164.full.pdf>

Saini V, MacDonald SE, McNeil DA, et al. Muda na ukamilifu wa chanjo za utotoni za mara kwa mara kwa watoto kufikia miaka miwili katika Alberta, Kanada. Jarida la Afya ya Umma la Kanada (2017)108: e124. Inapatikana kwenye: <https://link.springer.com/article/10.17269%2FCJPH.108.5885>

CELEBRATING
IMMUNIZATION
SUCCESS